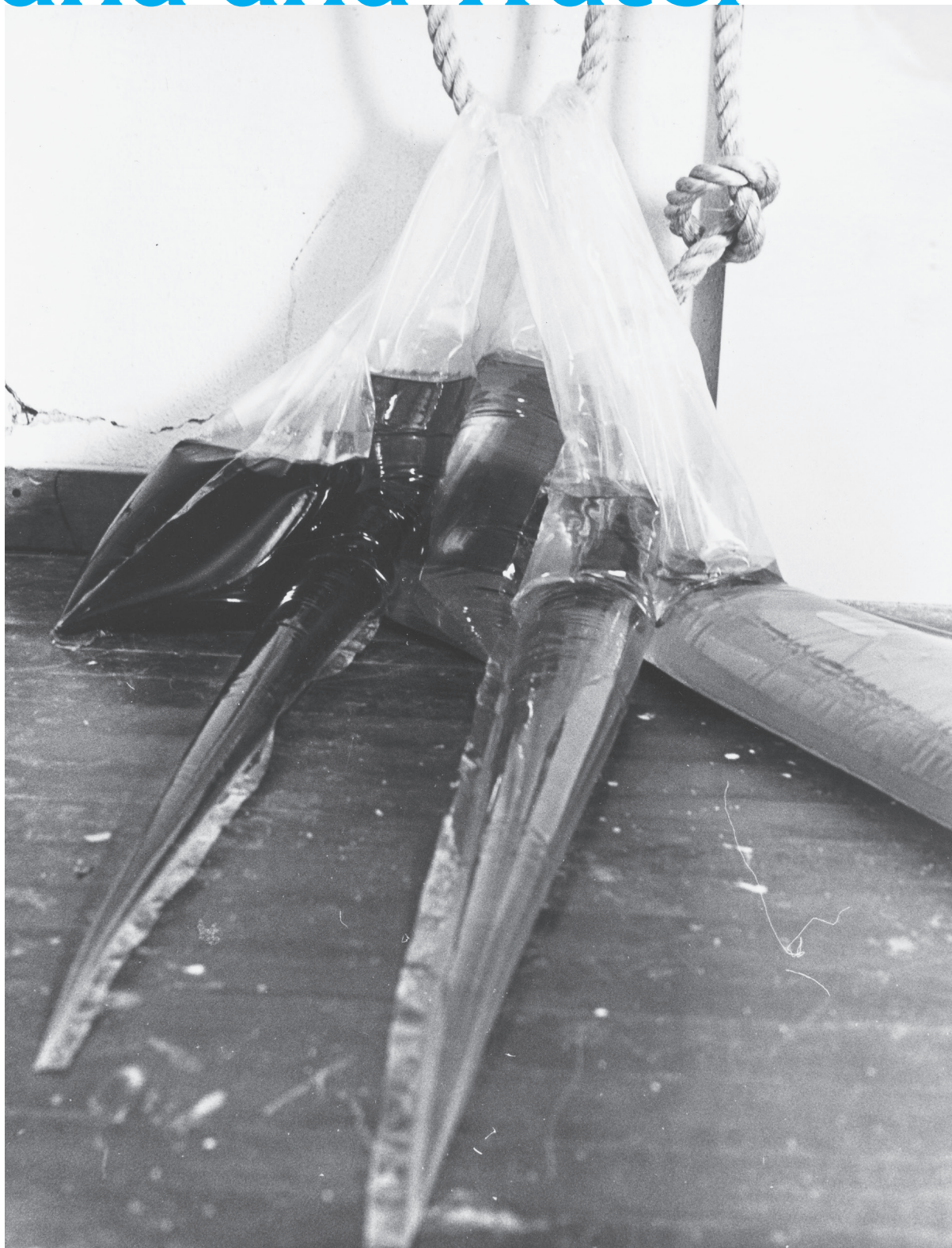

Senga Nengudi: Sand and Water

Sand and Water

I gennem fem årtier har Senga Nengudi udviklet en helt særlig praksis, der bevæger sig på tværs af skulptur, performance, dans og sprog, og som forbinder hverdagslige materialer med filosofiske og åndelige ideer. Hendes værker er på én gang abstrakte, antropomorfe og vibrerende sanselige. De afspejler sociale og politiske hændelser uden at være illustrative. De fremhæver det spontane møde mellem værk og beskuer og udspringer af et stort engagement i andre mennesker og deres potentiale.

Senga Nengudi er en central figur i nyere amerikansk kunsthistorie. I de seneste år har hendes værker været i fokus på flere store udstillinger i Europa og Sydamerika. Udstillingen *Sand and Water* er Senga Nengudis første soloudstilling i Danmark og Norden og er udviklet i tæt samarbejde med kunstneren.

Centralt i udstillingen er en ny sted-specifik installation lavet til Den Fries udstillingsrum OSLO bestående af sand, metal, glas, gummi, strømpesokker, farvepigmenter, lyd og fundne genstande. Installationen fremtræder som et abstrakt fragmenteret landskab og er samtidig en pulserende visuel scene. Sammenstillingen af elementer fra vidt forskellige kontekster og med forskellige taktile kvaliteter knytter sig tematisk til erindring, tab, industrialisme, håndværk, arbejde og ritual. Det fremkalder fornemmelsen af en verden der er ved at gå til ende, men også af en verden i færd med at opstå på ny.

Ved siden af sandinstallationen vises en række skulpturer bestående af farvet vand, som midlertidigt er indkapslet i voluminer af gennemsigtigt plastik. Vandskulpturerne stammer oprindeligt fra 1970'erne, men må på grund af deres midlertidige karakter genskabes, hver gang de udstilles. De balancerer prekært mellem indre og ydre, mellem det flydende og det fastlagte. Selvom de er lavet af genkendelige materialer fremtræder de også som en slags posthumane kroppe eller fremmedartede væsener, hvor det artificielle og organiske uløseligt er blandet sammen.

Etherial Girl

Omkring overgangen til 1970’erne blev det i Europa og Nordamerika udbredt at skabe værker kontekstuelt i relation til et sted snarere end som autonome objekter fremstillet i atelieret. Ved at indarbejde et steds betingelser både i produktionen og aflæsningen af værket bekræftede kunstnere på kritisk vis minimalismens konkrete afsæt og afviste samtidig dens kommercialisering. De resulterende ikke-idealistiske betydningsmåder var med til at omdefinere skulpturmediets kulturelle rolle. Implikationerne af den kontekstuelle tilgang til kunstproduktion har efterfølgende affødt en hel teoretisk tradition, som i sig selv er blevet kanonisk.¹

Senga Nengudi har i sine ombearbejdninger af forholdet mellem kunstværket og det omgivende rum bevæget sig langs denne bane, hvor levet erfaring og offentlig fremvisning, konkaviteter og fremspring såvel som bestandighed og forgængelighed uløseligt er flettet sammen. Gennem spænding, rytme, spor og energi fremkalder hendes skulpturer og installationer over seks årtier en særlig form for relation, som hun selv betegner som “æterisk.” En tekst fra 2007 giver indblik i hendes tænkning om rum – hendes kærlighed til rum, hendes optagethed af grænsernes problematik, og hvad det vil sige at artikulere rumlighed i kunst:

*Jeg elsker rum.*²

– skriver hun.

Jeg elsker alle de atelierer, jeg har haft, de rum, jeg har boet i, andres rum, landskaber, vaser, rum inde i flasker, kapsler, munde, det ydre rum, byggepladsens rum, udgravninger, kasser. Jeg holder af at opdele ting og rum – definere dem.

Definitionsspørgsmålet får hende dog straks til at tøve:

Det store spørgsmål er”, fortsætter hun, “hvordan jeg kan arbejde med dette koncept uden, at det blot kommer til at se ud som afspærrede områder? For at definere et rum må det have grænser – afgrænsninger. Vi har at gøre med noget hinsides det flygtige. Vi har at gøre med det æteriske.

I takt med at hun videreudvikler sine tanker om rum, bevæger hendes tekst sig mod energi og ritual:

I dag synes rum-begrebet at have noget at gøre med energi –

energi på to måder. Energi, der kredser omkring og forsøger at finde sin form, og/eller lommer af energi, som man føler og sanser snarere end ser.

De skulpturer og installationer, som Nengudi siden slutningen af 1960’erne arbejder med, vidner om dette udvidede rumbegreb – et rum, der muliggør, at usynlige energier kan blive sanselige. Hendes værkserier, *Water Compositions* (1969–76) og *R.S.V.P.s* (1977–2003), definerede skulptur i forhold til gulve og vægge og betonede dermed kunstens og institutionens gensidige sammenvævning. I serien *Water Compositions* er fleksible, gennemsigtige plastvolumener udspændt og holdt nede af farvet vand, ophængt i reb eller foldet ind over sig selv, så de danner minimale farvelinjer. I *R.S.V.P.* værkerne er nylonstrømpebukser fyldt med sand og fastgjort med nylon til væggen, så de strækker sig i forskellige retninger. De svulmende former, der holder på sandet, forankrer værket til gulvet eller svæver undertiden frit i luften, hvorved de synliggør de usynlige kræfter, der gennemsyrer hverdagen og indvirker på kroppen. Gennem sine rent formelle aspekter betoner hver af *R.S.V.P.*-skulpturerne hvad det vil sige at eksistere som krop: De indeholder relationer til den erotiske krop, til psykologiske tilstande og til de sjældne øjeblikke af absolut nærvær, hvor stilstand ikke er ubevægelighed, men forvandling.

De omsiggribende installationer, som Nengudi skabte i de følgende år, fremstår ved første blik ret simple; men de trækker luft og støv ind i sig og favoriserer transformation og animation til fordel for ophobning og indhegning. En række værker fra 1990’erne, begyndende med *Wet Night—Early Dawn—Scat-Chant—Pilgrim’s Song* (1996), fremhæver denne æteriske dimension gennem rytme, tilsløring og ritualiseret bevægelse. Den firedelte titel strukturerer dette værk både rumligt og tidsligt. Det udfolder sig rytmisk, næsten musikalsk, og antyder stationer på en rejse eller den åndelige forvandling i en pilgrimsfærd. Fire spraymalede papværker er ophængt side om side med mellemrum mellem sig. De er beskyttet af elegant draperede renseposer og bobleplast, hvor rød jord samler sig i folderne. Værket svæver mellem “rum inde i flasker, kapsler, munde” og “det ydre rum.” Som andre ved vejkanten er de tildækkede malerier iscenesat under harmonikafoldede papirkonstruktioner eller prydet med små beholdere. På gulvet i rummets centrum lå et lag sprød bobleplast, som kunstneren sammenligner med potentielle festfyrværkerier – hver lille luftlomme

Matilde Guidelli-Guidi

frembringer ved sprængning en tilsvarende lyd. Som helhed skaber *Pilgrim’s Song* et affektivt miljø, et rum hvor energi “rumsterer omkring” – lige så meget sanset som set: konkret manifesteret i den røde jordtegning, der efterlader spor på væggen og støv på gulvet, og erfaret gennem værkets rituelle, atmosfæriske dimension.

Den atmosfæriske kvalitet er også markant tilstede i de sandinstallationer, Nengudi har realiseret siden begyndelsen af 2000’erne, såsom *Sandmining B* (2020), der på mange måder dekonstruerer og rekonfigurerer hendes signaturserie *R.S.V.P.* Her vender hun tilbage til sine primære materialer – strømpebukser og sand – i iscenesættelsen af et rituelt landskab, der samler sig gennem menneskers handlinger og støvets bevægelser: mennesker, der efterlader aftryk i sandet, pigment, der afsætter spor på væggen, Nengudis egen stemme, der med afmålt rytme læser et digt, og den synkoperede trompetlyd fra hendes mangeårige (nu afdøde) samarbejdspartner, Butch Morris, optaget på bånd. Kasserede udstødningsrør, beklædt med udstrakte strømpebukser, bugter sig gennem brystlignende sandbunker mod en opretstående hvilende form, silhouetteret mod det, kunstneren beskriver som en “solnedgang i Californien.” Typisk for Nengudis åbenhed over for mangfoldighed kondenserer *Sandmining B* en række forskellige kulturelle referencer uden at stabilisere dem i én entydig aflæsning. Værket rummer både en forestilling om Afrika, atmosfæren fra den amerikanske stillehavskyst og ekkoer af den brasilianske Tropicália-bevægelse med mindelser om Hélio Oiticicas environments. Disse referencer cirkulerer som energier i værket og fremkalder et rummeligt felt, der dog forbliver intimt, haptisk og indadvendt.

Nengudis reflekterende værker resonerer med bredere kunstneriske forsøg, begyndende i slutningen af 1960’erne, på at gentænke skulptur som et sæt relationer mellem kroppe, materialer og omgivelser. Men i modsætning til den hårde konkretisme, der ofte forbindes med minimalismen og dens efterliv, nærmer Nengudi sig rummet som noget affektivt og levende – et felt af latente energier. Hendes værk forvandler galleriet fra noget arkitektonisk eller institutionelt til et rituelt rum: socialt, kropsligt og atmosfærisk. “Det drejer sig om noget hinsides det flygtige,” skrev Nengudi, “det drejer sig om det æteriske.”

¹ Rosalind Krauss, “Sculpture in the Expanded Field,” October 8 (Spring 1979): p. 30–44. Miwon Kwon, *One Place After Another: Site-Specific Art and Locational Identity* (Cambridge, MA.: MIT Press, 2002).

² Senga Nengudi, “Spaces, March 8–9, 2007,” i *Populated Air*, redigeret af Matilde Guidelli-Guidi og Svetlana Kitto (New York: Dia Art Foundation, 2025), p. 202.

Værk indeks

Sandminding C, 2026. Sand, metal, glas, gummi, strømpesokker, pigmenter, lyd og video projektion, Variable mål. Sprüth Magers

Uden titel 1, 1980/2023. Vinyl og farvet vand, 152 × 36,5 cm. Sprüth Magers

Water Composition I, 1969–70/2019. Varmeforseglet vinyl, farvet vand og reb, 147,3 × 203,2 × 180,3 cm. Dia Art Foundation

Water Composition II, 1969–70/2019. Varmeforseglet vinyl, farvet vand og reb, 140 × 396 × 124,5 cm. Dia Art Foundation

Water Composition (multicolor), 1969-70/2021. Varmeforseglet vinyl og farvet vand, 1,9 × 106,7 × 38,1 cm. Dia Art Foundation

Senga Nengudi

Senga Nengudi (født 1943, Chicago) bor i Colorado Springs, Colorado. Blandt hendes seneste soloudstillinger er Dia: Beacon, Beacon, NY (2023–26), Philadelphia Museum of Art (2021), Denver Art Museum (2020), Museo de Arte de São Paulo (2020), Lenbachhaus, München (2019), Henry Moore Institute, Leeds (2018), Baltimore Museum of Art (2018) samt Institute of Contemporary Art, Miami (2017). I en skandinavisk sammenhæng deltog Senga Nengudi i performanceprogrammet Incandescent som en del af udstillingen Now-Here på Louisiana (1996).

Hendes værker er repræsenteret i offentlige samlinger over hele verden.

Lyd installation: Gideon Crevoshay

Gideon Crevoshay er sonisk økoarkæolog, komponist, vokalist og undervisende kunstner. Han har turneret, optrådt og udgivet musik i en lang række sammenhænge, blandt andet med Alarm Will Sound, Meredith Monk, Bread and Puppet Theater, Laurie Anderson samt sin egen gruppe Briars of North America (Brassland Records). Gideon skaber tværdisciplinære lydinstallationer, herunder samarbejdet *Un-Tying Our Cosmic Ancestry* med den visionære billedkunstner Kaylynn Sullivan TwoTrees, som sammenvæver vokale lyde fra næsten halvtreds bidragydere verden over.

SENGA NENGUDI

Sand and Water

DEN FRIE UDSILLINGSBYGNING

22.05. – 13.09. 2026

KURATOR

Magnus Thorø Clausen

DIREKTØR

Marianne Torp

INSTALLATION

Søren Fjeldsø

Zetup Art Service

JD Sell

LYD INSTALLATION

Gideon Crevoshay

TEKST

Magnus Thorø Clausen

Matilde Guidelli-Guidi

OVERSÆTTELSE

Magnus Thorø Clausen

GRAFISK DESIGN

Beate Bloch Christensen

FOTOS

Thomas Barrat

UDSTILLINGEN ER STØTTET AF

Statens Kunstfond

Augustinus Fonden

Det Obelske Familiefond

Dansk Tennis Fond

Beckett-Fonden

Glashoffs Legat

TAK TIL

Hannes Schroeder-Finckh

Ian Watson

Dia Foundation

Sprüth Magers

SENGA NENGUDIS NYE VÆRK ER KOMMISSIONERET AF DEN FRIE